

Hra o zmrtvýchvstání Páně

Edice *Hry o zmrtvýchvstání Páně* byla pořízena podle rukopisu pražské Národní (Univerzitní) knihovny sign. XVII E 1, fol. 190a–220a, s využitím spolehlivého transliterovaného vydání Jana Máchala v knize *Staročeské skladby dramatické původu liturgického* (1908) a s přihlédnutím k čtenářskému transkribovanému vydání Josefa Hrabáka ve výboru *Staročeské drama* (1950). Vzhledem k účelu tohoto vydání opravoval editor bez poznámky písarské lapsy předlohy, která je evidentně opisem, ale nezasahoval do textu na mís-

tech zřejmě zkomolených, která umožňují různé výklady (spolehlivě je registruje Máchalova edice). Latinské rubriky a didaskalie, psané v rukopise červeně, byly ponechány v původní jazykové podobě, aby byl patrný vztah obou jazyků v zápise památky, důležitý pro její interpretaci (pouze jejich nedůsledný pravopis byl upraven podle dnešního způsobu psaní latiny), ale pro pohodlí čtenářů je za šikmou oddělovací čarou uveden jejich český překlad.

J. K.

Incipit ludus de resurrectione Domini. Et primo sermo etc. rykmicus
/ Začíná se Hra o zmrtvýchvstání Páně. A nejdříve veršovaný proslov.

Zavítaj duom v tyto chalupy,
ažť z někoho poprší chlupy,
tak dobře z kmetuov jako z bab,
nevrť se tuto Uher ani Šváb.
Poslyštež mé řeči nyní,
všickni páni, panny, i vy, paní,
řeč, kterouž vám praviti budu
právě beze všeho bludu,
jenž ste přišli k hodu dnešnému
ke cti, chvále nebeskému.
Již postúpajte na strany
a neuhoníte cepami rány.
Pakli kto neustúpi,
dámť mu vždy, žeť zúpí.
Slušť vám múdru býti, ač nechcete biti býti.
Náhle mějte to na paměti,
staří, mladí i vy, děti,
nebf my chceme zde hru míti,
ač nám chcete toho přiti,
o Kristovu z mrtvých vstání
i o jeho oslavení.
Dostif sme již smutnu byli,
čtyřidceti se dní postili,
jedúc kyselo i húby
(mohlyť sú nám vyhniti zuby),
zapíjejíc litoměřickým pivem,
jenž vždy smrdí bahnem i dýmem.

Budměž již veseli zase,
snědúc plece a k tomu prase.
Příměte řeč, ačť jest jista,
neb nejistá nemá místa.
Pakli se ta řeč nelíbí komu,
beť se od nás k svému domu,
ať já mu nedám na Vary,
žeť poběhne jako s dary,
ať neuhonie porebule,
buď kučal neb sekule.
I slušiet již z cesty jíti
a nám přiněsti pití.
Náhle stuojte tuto krotce
jako před vlkem ovce.
Cos ty na mě voči vytřeštil,
snad sem tebe ještě cepy nepleštil?
Již ukrátím té řeči,
nebf čiji mazance v peci,
budiž konec nyní tomu,
buď libo nebo žel komu!

Et primo praecursor exeat. Deinde Lucifer ad servos dicat rykmum
/ A nejdříve ať odejde opovědník. Potom ať Lucifer říká k služeb-
níkům verše:

Moji tovaryši milí,
jak sme se zle dočinili,
že nemáme stavu svého
na nebesích veselého!
Jáť sem byl anděl najkraší,
a již sem d'ábel najškaredějši.
Když sme zbaveni radosti,

pomstěmež se již své žalosti.
Běžtež rúče na vše strany,
mezi židy i pohany,
mezi pány i sedláky,
než nechodte mezi žáky;
jak se vberú v naši říši,
všichnuť nám rodinu zpýšší.
Bežte pišce, bubeníky,
hudce, hráče, lúpežníky,
krajčí, ševce i kožišníky
i nevěrné lichevníky,
bežte baby čarodějně,
do pekla jest jim jíti hodné.
Co se vám jiných naměte,
ty všedky přede mne neste.
Ktož mi jich najvíc dobude,
ten muoj věrný sluha bude.

Šathan dicat / Šatan at říká:

Mistře Lucipeře, mněť dějí Šatan,
já poletím sem i tam
i poradím lidem na to,
aby milovali více nežli Buoha zlato,
a paním, aby se líčily krásně
a strojily se věhlasně.
Tyť já již jako v pekle mám,
když ráčíš, tedyť ji dám.

Luciper ad eum / Luciper k němu:

Ty mi se, Šatane, dobře hodíš,
když mi ty chytrosti plodíš,
tě chci svým purkrabím míti
a chcít nade všecy přítí.

Tunc Vrbata / Nato Vrbata:

Mistře, znaj mě, Vrbatu svého,
na řemesle výborného,
umím chytrostí tisíce
anebo snad ještě více,
nejradějíť vraždu plodím
a k cizoložstvu přivodím.
Toť já udělám svú moci,
žeť se stane vražda v noci.

Tunc Belzebub / Nato Belzebub:

Mistře, mněť dějí Belzebub,
vyražen mi přední zub,
ješto mě bily baby kamením,
a já mezi nimi sedě bzdím,
protož jich se najvíc lekám,
když od nich znamení mám,

učím je čáry léčiti
a z trlice mléko dojiti.
Toť já dovedu svú chlúbú,
žeť všecy baby v pekle budú.

Tunc Astaroch / Nato Astaroch:

Mistře, mněť Astaroch dějí
a také nětco umějí.
Bude-liť se toho chtietí,
budeš před sebú tři baby mietí.
Jedna jest hodná svódnice
a druhá Manka rozvodnice,
třetí zavržená čarodějnice,
tyť já již v své moci mám,
když ráčíš, tehdy je dám.

Luciper ad omnes / Luciper ke všem:

Běžtež, čiňte, co vám slušie,
noste přede mne hříšné duše.
Skoče každý na svú stranu,
přimčiž duši jako vránu!

Fiat silentium et statim currant inter homines demones et portant
aliquos ad infernum / Nastane ticho a ihned at běží ďábli mezi lidi a
přinášejí některé do pekla.

Šathan portat animam / Šatan nese duši:

Teď já, mistře, k tobě teku
a duši na pleci vleku,
račiž jí sám otázati,
musíť na se žalovati.

Luciper ad animam / Luciper k duši:

Nuže, duše hubená,
muž-lis byla čili žena,
pravíť není svá diela,
cos na onom světě dělala!

Anima molendinatoris / Duše mlynáře:

Já sem byla mlynářova duše,
učinila sem z měcha i z loktuše
měřící málo
a neckami, co mi se zdálo.
A ještě více na se pravi,
měl sem svině i také krávy,
dávala sem jim lidského sladu,
protož již mám v pekle vádu.

Belzebub portat animam / Belzebub nese duši:

Teď já, mistře, k tobě leci,
nesa hříšnú duši na pleci,
jednakt poví sama svá díla,
coť jest jich na světě zděla.

Anima pincerni / Duše šenkýře:

Já sem byl na onom světě šenkář,
dával sem málo piva za halář.
Když sú přišli sedláci s ženami,
dal sem jim s kvasnicemi.
Rádať sem přičítala
a k tomu se věrovala.
A když sú přišli žáci,
kázalíť sú sobě z plně dáti.
Na tom sem Boha hněvala,
že sem to kdý činila,
protož musím v mukách býti,
toho mi již nelze zbyti.

Luciper ad animam / Luciper k duši:

To-li jest ten šenkář,
ješto dával málo piva za halář?
Protož musíš sem pod mé křídlo
u věčné pekelné bydlu.

Astaroch portat animam / Astaroch nese duši:

Teď jest, mistře, hříšná duše,
činilať jest, coť jí nesluší.
Což jest směla učiniti,
toběť musí pověděti.

Anima sutoris / Duše ševce:

Jáť sem byla ševcova duše,
šilať sem zlé ušítí za dva groše
a k tomu sem zle krpala,
jako bych nebozezem vrtala.
Když sem měla ušítí koninu,
tehdy sem ušila ovčinu.
Pro toto mé zlé děláni
musím za to do pekla nyní.

Tunc Luciper ad eam / Nato Luciper k ní:

To-li ten švec bíše,
ješto zlé boty děláš?
Kážit jej čertóm dráti,
a budem jeho kůži natahávati.

Demon portat animam / Dábel nese duši:

Mistře, přinesl sem pekaře,
duostojent jest pekelného hoře.

Anima pistoris / Duše pekaře:

Já sem byla pekařova duše,
věrná sem jako kuše,
berúci lacino obilé
tyto nyníjší chvíle,
maléť sem preclíky pekla,
protož musím s čertem do pekla.

Luciper ad eam / Luciper k ní:

To-li jest ten pekař,
tak jest věrný jako ohař,
ješto malé preclíky pekli?
Buodaj se ve pekle stekl.

Demon portat animam / Dábel nese duši:

Teď opět duši nesu,
popadl sem ji, ana běží k lesu,
protož, mistře, nalož s ní sám,
teďť já jí tobě v ruce dám.

Anima lapkonis / Duše lapkova:

Já bych lapka plně zlosti,
bralať sem bez milosti,
picuje jich obilé,
nenechalať sem té chvíle,
bych nejel na braní v noci,
úfaje v své panské moci.
Nebyloť věčšho dráče,
pobrach ženám i rubáše.
Když sem doséhl postele,
nezústavil sem ni kúdele,
chodě v stříbrném páse,
čině sobě kadeřavé vlasy.
Protož musím do pekla jíti,
toho mi nelze zbyti.

Luciper ad eam / Luciper k ní:

To-li je ten lapka plný zlosti?
Pohráám s ním bez milosti,
rúče s ním do pekelné školy,
ať mu nalém v řit smoly!

Vrbata clamat super Sathanam / Vrbata křičí nad Satanem:

Šatane, milý tovařiši,
slyšal sem v krčmě velikú říši,
ani se chť opilci bítí
a dvěma jest zabitu býti.
Skočiť rúče, brachu, tam
a přines ty duše k nám!

Satan ad eum / Satan k němu:

I ktes se tak dlúho babil,
žes toho dávno nepravil?
Bylo tobě vzéti bradu
a počítí mezi nimi svádu;
když by se počala bóditi,
mohlo by tím tvé srdce rósti.

Vrbata ad eum / Vrbata k němu:

Mějich, tovařiši, jiné činiti,
chtě dva manžely spolu rozlúčiti,
a když nemožech přilúčiti,

musich babě stěví kúpiti,
a onať je ihned svadi,
že ten muž svú ženu zabi.
Teď tu babu mám,
mistru Luciperovi ji dám.

Luciper ad eum / Luciper k němu:

To-li je, Vrbato, ta baba,
ana průhatá jedem jako Žába?
Zdála se usty svatá,
ano dosti na ni našeho kata.
Již-li stanú tvé chytrosti,
zlámemy tobě v pekly kosti.
Povieš jednak sama na se,
čims na světě obfrala se?

Rebeka respondet / Rebeka odpoví:

Já sem tak zlá baba,
horší než had ani Žába,
co mi svěsti neb rozvésti,
jako mi jest provaz splésti;
neb sem veliká čarodějnice,
proto sem d'áblova svódnice.
Trlici sem místo krásy dojila
a s hvězdami na rozhraní lítala,
lidi sem čarovati učila
a je s pravé cesty svodila.
Protož již musím do pekla,
leč by mi se milost stala,
žeť sem vám čertóm pomáhala.
Deťte mnú neb nedeťte,
však vždy víc umím než vy, čertie,
neb to chci učiniti svú chlúbú,
žeť všechny baby v pekly budú.

Et statim fiat silentium. Deinde Pilatus procedat cum militibus et cantet "Ingressus Pilatus" usque ad locum deputatum. Deinde centurio ad populum dicit / A hned ať nastane ticho. Potom ať předstoupí Pilát s rytíři a ať zpívá "Ingressus Pilatus" až k určenému místu. Potom setník praví k lidu:

Poslúchajte, chudí i bohatí,
nebt má na to každý dbáti,
aby každý se ukázal
a své všechny skutky rozvázal
před krále i Pilátovým dvorem
i před Kaifášovým komendorem.
Protož slyšte, panny, paní i vy, páni,
jenž ste zde Buohem pozváni,
račte povstati zhuoru,
nemajíc toho na vzdoru,

by mohl prostrannú cestu míti
ctný král, svú vůli zdiati.
Můžete ho rádi ctíti,
jenž jest ráčil k vám přijíti,
král Pilát tak důstojný,
múdrý, radný i pokorný.
Mějtež vy radosti mnoho,
děkujíce jemu z toho,
že jest ráčil k vám zavítati
a vám sprostným dal se znáti.
Jest-li tu kto mezi vámi,
ješto vám jest dobře známý,
ješto mají snad nedostatky,
majíc na sobě zlé šatky,
rychle přistupte k mému králi,
jehožto já nyní chváli.
Náš jeho král tak obdaří,
jako lakomého psa opaří.
Protož buďte věrni jemu,
králi Pilátovi ctnému,
a tuto chce sedění míti,
račte mu toho příti.

Deinde synagoga procedat cum Caypha cantando "Scobris". Post hoc Cayphas dicit rykmum / Nato ať předstoupí synagoga s Kaifášem, zpívajíc "Scobris". Potom Kaifáš říká verše:

Zdráv buď, Piláte, mocný králi,
já tě s svým židovstvem chváli,
neb si naše ctná hospoda
a své ctnosti si svoboda.

Pilatus dicit / Pilát říká:

Vítaj, biskupe, kněže náš!
Zda kterou potřebu máš,
pro niž si se ke mně trudil?
Kto tě jest k tomu zbudil?
Pověz, kněže, nic netbaje,
na někoho nic netbaje,
zdali tobě co překážie!

Chciť tvá býti mocná strážie.

Post hoc Annas dicit ad Pilatum / Potom Annaš říká k Pilátovi:

Králi Piláte náš žádný,
duostojný, múdrý i radný,
my sme přišli k tobě proto,
dávajíc věděti toto,
jenž ten ludosvětce nehodný,
našemu zákonu velmi škodný,
jemužto Ježíš diechu
a veň mnozí již uvěřichu,

jehož sme svú radú jali
a s právem jeho život odjali
pro jeho ludosvětství veliké
i pro nevěrnosti všeliké,
tenť jest mluvil takto,
jemuž nevěřme nikako,
chtě třetí den z mrtvých vstáti,
jehož se to nemuož státi,
kromě leč snad jeho sluhu,
jenž proň mají mnohé túhy,
mohúť jeho v noci ukradnúti,
pak jdúce do jiné vlasti
povědí, že by byl živ opět,
tak naši skutky puojdú zpět.
Kázal, králi, toho střěci,
ať se nestanú ty věci.

Pilat ad Caypham / Pilát ke Kaifášovi:
Poslúchaj, ty Kaifáši,
žeť sem já slyšel řeč vaši,
dostí ste nemúdrí lidé
a sprostněť jest vaše orudie;
což já znamenati mohu,
byl jest podobný k Buohu,
což já viděl znamení
při jeho smrti skonání,
byť již bylo po mé vůli,
nestalo by se to nikoli,
živil bych jej proti všem vám,
ale já té moci již nemám.
Protož, když ste ho zradili,
jenž sme ho zbavili,
střežtež ho, jak chováte,
k tomu strážě dostí máte,
ale však chci pověděti,
budem proň smutek míti.

Centurio (?) dicit / Setník (?) praví:
Nedbaj nic, králi, o tom,
zvieš to dnes potom,
žeť ho chcem tak chovati,
tolik zboží strážným dáti.
Buď proto vesel jediné,
všecka tě tato péče mine.

Cayphas ad milites / Kaifáš k rytířům:
Vy, ctní páni i rytíři,
každý z vás nám dobře věří,
račte se v to uvázati,
chcem vám, co kázete, dáti.

Za to střežte jeho snažně,
tak věrně jakž převěrně,
abychom škody neměli
a vy drahé dary vzeli.

Primus Judeus / První žid:

Totoť jest, kníže, rada má,
ač se tobě za podobné zdá:
Když budú hrobu ostřeňati,
ať nedadí tu žádnému přístúpiti,
tu, kdež Ježíš mrtvý leží,
o němž řečí mnoho běží,
by chtěl zhuoru z mrtvých vstáti;
kaž rytířuom ostřeňati,
vždycky bdieti a nespáti.

Tertius Judeus / Třetí žid:

Učiňte to, ctní šlechtici,
své šlechty praví dědici,
dětež tam bez meškání
pro vaše děti i paní,
aby nebyl mětež v lidě,
jako lidé mnozí súdie,
řkúc, že on chce z mrtvých vstáti,
a to se nemuož státi.

Quartus Judeus / Čtvrtý žid:

Rytíři, vy se nelekajte
a na peníze nedbajte,
což budete chtíti koli,
dát vám po vaše vuoli
náš důstojný biskup,
však nebude v tom skúp,
byť vám za vaši práci nedal,
všakť jest jindy nelhal.

Quintus Judeus / Pátý žid:

Pravím, kníže, na mú vieru,
slyšalť sem divnú novinu,
že jest Ježíš jistě mluvil
a tím se ještě tak chlubil,
chtě třetí den z mrtvých vstáti,
ješto nemůž se to nikdy státi,
ale však strach ukradení
a lstivého zamyšlení.

Sextus Judeus / Šestý žid:

Buď, biskupe, vesel proto,
neb já pravím tobě toto,
i ty také, králi náš,
jenž i ty smutek máš,
dadúc jim dary i peníze,

necht' se v hrob uváže.
Centurio / Setník:

My chceme věrně ostříhati,
jedno račte dary dáti!
Své životy chcem složit,
než od hrobu postúpiti.
Vzhuoruť nikoli nestane,
až jého svět zapomene.

Sextus Judeus / Šestý žid:

Ráčte, páni, dary vzéti
a v paměti jej pilně mieti,
byšte hrobu ostříhali
a přes celú noc nespali.
Střežtež ho tak uchovati,
toho vám chcem pomoc dáti,
dva biskúpova rytíře,
již nenf v této mře.

Post hoc vadunt milites cantantes "Půjdem" / Potom kráčeji rytíři
zpívající "Půjdem".

Puojdem, půjdem v tu dobu,
postřežem jého hrobu,
okolo pochodíme,
co se stane, uzříme.
Tak vece prorok ten,
že chce vstáti třetí den.
Apoštolé přídúce
a nám jého ukradnúce
a lidem praviti budú:
Vstal Ježíš Kristus z hrobu.

Chadim:

Páni a páni, pojměte mě s sebou,
chciť býti hotov v tu dobu!
Když najmín bude třeba komu,
jáť ihned pomohu tomu,
než chciť jedno pověděti
a tím se nic nestyděti:
Když by která potřeba byla,
ješto by se při mně dala,
ihned uteku jako shořím,
nebo se kyje velmi bojím;
neb ste o to dřívě mluvili,
tiem ste mne velmi strašili,
nechuten sem velmi pro to nyníe,
neb se bojím kyjováníe;
všakť tam také s vámi puojdu,
co se stane, toho dojdu.

Primus miles / První rytíř:

Podiž s námi, ač chceš jíti,
své mocností pokusiti.
Kdyžs tak rytíř nematný
a si vítěz velmi platný,
staneš se mnú v jedné straně
a žádnému se nebráně.
Ač kto přídě a chce tě bíti
a nebudeš se moci skryti,
nastav hlavy aneb boku,
při tom hledaj cesty k skoku,
by mohl zbýti se ctí seči,
a chytaj rány vždycky na pleci.

Et sic vadunt cantantes suprascriptam cantionem "Puojdem" etc. Et
stantes penes sepulcrum, centurio ad eos dicat etc. / A tak jdou,
zpívající výše uvedenou píseň "Puojdem" atd. A když stanou poblíž
hrobu, setník at jim řekne:

Nuž, panici, i vy, páni,
od krále sme sem posláni,
bychom hrobu ostříhali,
co se stane, to znamenali,
každý na své stráži stoje,
neběhali jako z loje.
Stůj ty tuto, muožství plný,
a ty tuto, z nich silný,
a ty tuto, v dobrodružství plný,
a ty tuto, z jiných slavný,
a ty tuto, najudatnější,
a ty tuto, najmúďřejší,
a ty stuoj s této strany,
ješto má bok proklaný,
a vy jděta v tuto stranu,
puojde-liť tady, dajtež mu ránu.
A já tuto stanu sám,
ktož sem puojde, s ním se potkám.
Stuojme všickni mužskou myslí,
tiť sú časi nyní přišli,
každý jakož na koho slušie,
hrobu stříhá jako duše.
Dostíť jest nás spolu tuto,
budeť Ježíši s námi krupno:
ač již on z mrtvých vstane,
dostíť se mu hrubě stane,
tudíť jého apoštoluom,
dáme jim v bok jako voluom.
Budiž každý na svém místě,
druh druhu právě ješte,
byšte udatni tehdy byli,

nepřátely kdybyšte čili.
Secundus miles / Druhý rytíř:

Blaze nám té družiny,
majíc s sebou ty hrdiny,
jak slyšíte o jich chvále,
bývaliť sú dobře dále
než pan Hřčic po rytířstvě.
Tak se jejich klenoty stkvie
jako černá škorň v blátě,
ani všickni v příplatě,
utáhli sú se v rohožie.
Potom vy znajte jich zbožie:
majíť hrst plev, dva věnky
a šindelné tři hřebky,
zboží dosti u franského,
zlata dosti u uherského.
Věztež, sú-li páni toto,
jáť je nyní chválím proto,
neb to do nich shledáno jest,
protož je mějte všickni v čest.

Tertius miles / Třetí rytíř:

O to, brachu, neměj péče,
nemáť žádný z lpy meče
ani srdce zaječšho;
není tuto najmenššho,
by byl jako člověk matný,
než jest každý vítěz platný
i poznáný v dobrodružství.
Podobniť sú všickni k muožství,
co jich tuto stojí,
čert se jich v pekle bojí.
Protož své cti ostřihajme,
co se stane, toho dočekajme.

Silentium. Cayphas ad Chadim / Ticho. Kaifáš k Chadimovi:

Posle, di k rytířuom skófe
a nedođeš s nimi hoře;
a rci jim tak ode mne,
ať stěhú hrobu dobře!

Chadim dicit / Chadim praví:

Rád, milý pane muoj,
já sem sluha věrný tvooj.

Tunc currens ad milites dicit / Potom utikaje k rytířuom říká:

Ctné rytířstvo, kázal král hrobu střici,
nikdy nespati, jediné vdy bdíti,
ač chcete jeho milost mieti,
račež to již zdieti.

Centurio ad eum / Setník k němu:

Rádi, milý brachu, chcem to zdiec.

Jiní sobě lidé bají bdiac,
aby jich sen neumdlil
a potom jich neuspil.
Puojčiz nám kostek mše,
dojdeš s námi kratochvíle.

Chadim ad eum / Chadim k němu:

Puojčim vám kostek hráti,
nechcete-li se rváti.
Hrajtež nyní u pokoji,
jednak se vás každý zbojí.

Primus miles summens tessaras dicit / První rytíř bera kostky říká:

Tovarystvo milé,
učinme sobě kratochvíle,
jáť nyní vrhu kostkami
a budu hráti s vámi.
Jižť mi jest sedl žiz s kotrem,
nechciť býti žádnému kmotrem.

Secundus miles / Druhý rytíř:

Chceme-li v kostky hráti,
nemáme se o ně dráti.
Seď mi také něco rovného
a sukni něco zištného.
Jižť mi sedl kotr s dryjí,
bojím se, že mě za to zmyjí.

Tertius miles / Třetí rytíř:

Kmotře Hnostku,
nemec mi na kostku,
jakž mi na kostku vržeš,
dámť, ať se zvržeš.

Quartus miles / Čtvrtý rytíř:

Co ty pleteš, co ty měteš,
že mi na kostku mečeš?
Jáť sem uvrhl žiz s cinkem,
protož nechci býti vnikem.

Quintus miles / Pátý rytíř:

Tobě žiz s cinkem bíše,
podaj mi jich také spíše,
ať vrhu, jak buď koli,
něcoť vdy sedne k mé vuoli.
Ó, jižť mi sedl touš, eš,
musímť za to choditi pěš.

Sixtus miles / Šestý rytíř:

Málos to uvrhl, brachu,
mohl by dojšti potom strachu,
jedním smiscen čan,

ať nebudu od svých prán.
 Sedl mi cin a dva túše,
 již na tomto suše.

Septimus miles / Sedmý rytíř:
 Nechť se děje, jak se děje,
 někto se tomu nasměje.
 Šest a deset sedni mi k tomu,
 buď libo nebo žel komu.
 Jižť sem ůvrhl dryj žížem,
 protož se jinam potížem.

Octavus miles / Osmý rytíř:
 Nemluv hrdě, pravím tobě,
 přijmi smysl lepší sobě!
 Chceš snad kostky zavrci?
 Však já mám ještě vrci:
 patnáct devět seď mi nyní,
 uzřím, kto mi z toho povíni.
 Jižť mi sedli všickni cinci,
 vezmu sukni i tu minci.
 Pakli mi ji nechcete dáti,
 budem se my o ni práti.

Et dent sibi simul adinvicem alaphas / A ať si dají navzájem políčky.
 Chadim currens ad ipsos dicit / Chadim běže k nim říká:
 Slyšte a viec nehrajte
 a mně kostek sem podajte!
 Summens quartus miles tessaras dicit ei / Čtvrtý rytíř sbírá kostky a říká mu:
 Teď, Chadime, kostky máš,
 chceš-li, vrz také mezi nás.
 Chadim proicit et dicit / Chadim vrhá kostky a praví:
 Ach, páni, malé to vrhy činíte,
 sami se sukně zbavíte.
 Patnáct, jedenáct seď mi rovně
 a se potom chlufb skrovně.
 Dva cinci a žřz sedí,
 to z vás každý na to dobře hledí.
 Jáť sem vyhrál, sukni dajte,
 jiné sobě v Bubních ptajete.

Post hoc summens tunicam currat ab eis. Tunc fiat silentium.
 Deinde angelus percutiens procedat cantans "Fiat pax" et dicit /
 Nato ať vezme sukni a běží od nich. Tu ať nastane ticho. Potom
 nechť anděl přeruší ticho a předstoupí zpívaje "Fiat pax" a pak říká:
 Rytířstvo ctně, neračte volati,
 dajte mému mistru spáti,
 nemuožte vy ho uchovati,
 neb chce skůro z mrtvých vstáti.

Primus miles dicit / První rytíř praví:
 Co se, bratře, hyn blyštíte?
 Protož mi se velmi stýště,
 nebť se silně bojím za to,
 žeť jest jistě anjel toto,
 z nebeského poslán hluku.
 Toť se dorazichuom suku,
 ó, horceť se dať nám,
 po zrakuf já to dobře znám.

Secundus miles / Druhý rytíř:
 Jistě pravdu pravíš, brachu,
 nebo od velikého strachu
 všecken se třesu jako list;
 buď tiem dobře jist,
 že nám dáti o čem býti,
 tohoť jest nám nelze ujíti.

Tertius miles / Třetí rytíř:
 Já to pravím, a to vězte,
 kto kam ví, rouče běžte,
 tak mi se jest srdce lekle
 i ůžestí krví spekle,
 zmámen sem jako peň.
 Již pohřichu přišel nám den,
 všickni sebů zaplatfmy,
 neb životy ztraťfmy.

Quartus miles / Čtvrtý rytíř:
 Nemluv toho, buď při sobě,
 strachuješ se jako robě.
 Všas si muož, mužsky čini,
 této hrózy se obviň!
 Přístup k brani s mužskou myslí,
 nyní sú tuto časi přišli,
 bychom sebe pokusili,
 na udactví se zdělili.
 Pomněmež na své urození,
 učinněmež také dění,
 jakž by nás ctilo i potom;
 pomyslmež nyní o tom.

Quintus miles / Pátý rytíř:
 Ó, na vaše ženská díla,
 že sta kdy plískati směla,
 a jinochy ty dobře znáje
 a tak v srdci majje,
 jako lvi, mužství plni,
 sám by z nich každý pro ni
 čertu v hrdlo skočil,
 proti Buohu také kročil,

Boha, čerta se neboje,
jedno s námi mužsky stoje.
Budem mít darův mnoho,
ač nám král bude přiti toho.

Sextus miles / Šestý rytíř:

Již má slova nadjidechu,
nebo jim dřívě praviechu:
Ni čert, ni kto, vše chcem zbíti
a své buojnosti pokusiti,
Toť čas, páni, kéž sečete,
kéž se s místa nyní hnete,
zda ste k zemi přivázáni
neb ostřěžem přestrašeni?

Septimus miles / Sedmý rytíř:

Býval sem, brachu, v příhodách,
při vohních i při vodách
i v rozličné jiné práci,
protož řeči své ukráči.
Nikdy mě tak strach nebylo,
a toť mi srdce zkamenělo.
Tělo na mně vše zbledlo
pro naše nestatečné díelo,
jednaktí bude beze mne pro strach,
ach, toť se hrobu doostřéhách.

Centurio / Setník:

Aj, hrdiny života ctného,
drž se každý meče svého!
Braňme se tuto stojíce,
a neduojdeme hanby více.

Octavus miles / Osmý rytíř:

Ba, nehrdinaj, nehrdinaj,
co hyn stojí, to znamenaj:
ne darmo tak hrozně tváří,
v ohnivě, stkvúcí září,
sám se běře s uostrým mečem.
Ach, nastojte, kam my utečem?
Protož duše zatajíce
poďme všickni pryč mlčíce,
co se stane, to užijme
a to králi vypravíme.

Silentium. Deinde appropinquet angelus dicens / Ticho. Potom ať
se přiblíží anděl a řekne:

Já vám to pravím zavěrně,
obměkčete srdce své!
Toť jest v hrobě syn božie,
jehož židé nepoznali mnozie,
připravili sú jej k túze,

jenž mnohým pomáhá z núze;
jakož sú proroci o něm mluvili,
toť sú židé naplnili.

Protož měj každý srdce pokorné,
vida tyto hrózy divné.

Slunce svú krásu ztratilo,
neb jest boží smrti litovalo.

Země z kořen se třeseše
a tu státi hrozno bíše.

Skalé se hrozně pukáše,
každý viděl, ktož tu stáše.

Opona, jenž v chrámu bíše byla,
ta se napoly rozedřela.

Mrtví lidé z hrobu vstali,
mnohým se viděti dali.

Protož my ovšem mnoho
želejíce srdečně toho,
že sem já kdy při tom stál,
kdy boží syn svú smrt bral.

Centurio ad angelum / Setník k andělovi:

Nepřistupuj sem, toť radím,
neb na tebe tímto mečem hodím,
leč buď anděl, leč čert, leč člověk,
již bude tvooj krátký věk.

Angelus ad milites / Anděl k rytířům:

Ach, vy bláznivé stvoření,
ach, na vaše bláznivé spaní,
že vy se tak hrdiny činíte
a tomu se protivíte,
jenž nebe i zemi také
i stvoření všelijaké
má v svú rukú i v své moci
po vše časy i po vše noci.
Vizte, jaká jest vaše obrana,
když vás zemdlí má jediná rána.
Já anjel z nebeské říše
stúpil sem na tento svět tiše,
poslán sem od otce svrchního,
abych zkřísil syna jeho.

Tunc percuetiet milites cantans "Terra tremuit et quievit" etc. et
dicit rykmum / Tu vrazí mezi rytíře zpíváje "Terra tremuit et
quievit" atd. a říká verše:

Země jest se trásla z kořen,
když byl syn buoží umořen.
Až z mrtvých zase vstane,
hned země třesení přestane.

Tunc angelus cantet introitum "Exsurge, quare obdormis" et dicit /

Nato ať anděl zpívá introit "Exsurge, quare obdormis" a říká:
Hospodine, dokad budeš spát?
Již hodina jest z mrtvých vstátí.
Vstaniž, žádný spasiteli,
všech hříšných vykupiteli!

Tunc Iesus cantet in sepulcro sedens "Ego dormivi" et dicit / Nato
ať Ježíš zpívá sedě v hrobě "Ego dormivi" a říká:

Já sem v hrobě odpočíval
a sen sem byl přijal,
a již sem z mrtvých vstal,
neb mě otec ze sna podjal.

Angelus ad Iesum / Anděl k Ježíši:

Vstaň, milý spasiteli,
všech hříšných vykupiteli!
Rač tam jíti vskuoře,
kdežto duše v pekle hoříe,
svú svatú krví je vykúpíš
a všech jich hříšchů je zbavíš.

Iesus exiens de sepulcro dicit / Ježíš vycházejze z hrobu praví:

Byl sem umřel a již sem živ,
tomu se člověk každý div,
proto sem z hrobu vystúpil,
abych z pekla hříšné vykúpil.

Angelus cantet "Veni, pater optime, accipe sceptrum gloriae" et
dicit / Anděl ať zpívá "Veni, pater optime, accipe sceptrum gloriae"
praví:

Račiž jíti, tvorče, vskuoře
tu, kdež věčně duše hoříe,
v pekle trudně volajíce,
v tobě samém částku majíce.
Račiž, tvorče, nemeškati,
před peklo se se mnú bráti,
račiž ty duše vykúpiti,
pro něž se dal umučiti.

Iesus cantet "Data est mihi omnis potestas" et dicit rykmum / Ježíš
ať zpívá "Data est mihi omnis potestas" říká verše:

Dána mi jest moc od otce mého,
neb sem činil přikázání jeho,
abych ty duše vykúpil,
pro něž sem byl na kříž vstúpil.

Iesus cantet "Resurrexi" et dicit rykmum / Ježíš ať zpívá "Resurrexi"
a říká verše:

Vystúpil sem nyní z hrobu,
abych šel před peklo s tebú.

Angelus cantet "Posuisti super me" et dicit / Anděl ať zpívá "Posuisti
super me" a říká:

Vložil si na mne svú svatú ruku,

opatřiž svých věrných muku,
žádají, by se jim ukázal
a křivého ďabla svázal.

Iterum fiat silentium et prostet Iesus cum angelo in aliquo loco
deputato. Deinde Cayphas alta voce dicit ad Chadim / Znovu ať
nastane ticho a Ježíš s andělem ať stanou na nějakém určeném
místě. Potom říká Kaifáš mohutným hlasem Chadimovi:

Viz, Chadime, bez meškáníe,
kam rytíři běží nyníe,
strašlivě se bojíce,
proč nestřehú hrobu více.
To ty brzo na nich zeptaj
a to mi hned věděti daj!

Chadim ad Caypham / Chadim se Kaifášovi:

Hotov sem vše činiti,
což mi jedno smíš rozkázati.

Chadim ad milites veniens dicit / Chadim přicházejze k rytířům
praví:

Zdrávi, páni, i vždy nyní,
od biskupa rozkázání
račte pilně znamenati
a předeň se spolu bráti,
knězi všecko vypraviti,
jak se dálo, rozprávěti.
Quartrus miles dicit / Čtvrtý rytíř říká:
Ač neradi, ale bezděky,
vím, nebudem míti dieky
od biskupa i od krále,
již jest naší cti namále.
Musíme na se vše prověsti,
když před kníže chceš nás vésti.
Jdiž ty napřed, my po tobě,
ale prav každý sám o sobě.

Et sic vadunt omnes ad Chaipham, quibus Cayphas dicit / A tak
jdou všichni ke Kaifášovi a Kaifáš jim říká:

Ctní rytíři, k nám vítajte,
co se stalo, to mi pravte.

Quintus miles ad eum / Pátý rytíř k němu:

Zdráv, biskupe Kaifáši,
rač slyšeti puotku naši!
My sme hrobu ostřihali,
co se stalo, toho já nechválí:
Jedno se světlost vyjeví,
vtom se anjel s mečem zjeví,
veliké, světlé září
i přehrozně tváří.
Hrdiny se pro strach leknú

a hned všickni k zemi kleknú;
potom také utečechu,
ano je anjel postfá
a po hlavách je postfíhá,
dada v hlavu i dá v bok,
tu by byl, kníže, uzřel divný skok,
ano skáčí, chutně běžíc,
do kúta se všickni stiežíc.
Však Mařata byl najrúčejší,
ješto byl vypil patnácte česí
kyselice, kapalice;
tuť skákáchu přes stolice,
toť u čerta, kdež vzal nohy
ten Mařata přeubohý?
Jiní také utiekali,
strašlivě se ohlédali,
než jáť se, kníže, rúče zbočích,
mezi baby muožně skočích,
chtě se také tu schovati;
jechu se mne obierati
kyjmi, pěstmi, přeslicemi,
aj, ležím mezi nimi.
Tak se dlúho obierach,
až bezmála obdržach
ran palicových všeho dosti.
Znamenaj této múdrosti,
však se z těch bab nevyjevich,
až odtud anjela zbych.
Protož jak se stalo koli,
vždy jest vstal proti naší vuoli.

Cayphas ad eos / Kaifáš k nim:

Zle se stalo již pohřichu,
pro niž nám není do smiechu,
pro tuto novinu proklatú,
tuť se se skutky naše zmatú
pro Kristovo z mrtvých vstání,
ale pro naše děti i paní
toho račte utajiti,
s těmito se dary ukájiti.
Tyto peníze vezmúce,
před svého krále jdúce,
toho nepravte nikomu,
by kdy Ježíš vstal z hrobu.
Když to dobře zatajíte,
dobře nám v tom učiníte.

Fiat silentium. Tunc vadunt vias milites vel prostent in aliquo loco.
Deinde Iesus cum angelo ad infernum cantant "Cum rex gloriae"

usque ad "...advenisti desiderabilis". Angelus cantet, tangens ad
hostias, "Tollite portas, principes, vestras". Et Iesus dicit rykmum /
Ať nastane ticho. Tu ať rytíři odejdou nebo se postaví na nějaké
místo. Potom Ježíš s andělem zpívají k peklu "Cum rex gloriae" až
po "...advenisti desiderabilis". Anděl ať zpívá, dotýkaje se hostií,
"Tollite portas, principes, vestras". A Ježíš říká verše:

Otevřete se, pekelná vrata,
na věky věkův proklaté!
Dnes, dáble, učiním na vašem dvoře,
zbavím všechny duše pekelného hoře.

Tunc Satan horribili voce clamat "Quis est iste rex gloriae" et dicit
rykmum / Tu Satan zvolá strašným hlasem "Quis est iste rex
gloriae" a říká verše:

I kto jest tak velmi hrdý
a v své mysli velmi tvrdý,
že na naše vrata tluče,
až mi v obú uchů hluše?

Angelus respondet "Dominus fortis et potens" et dicit rykmum etc.
/ Anděl odpoví "Dominus fortis et potens" a pronese verše:

Král nebeský jest žádúcí
a v boji všemohúcí.

Angelus secunda vice cantet "Tollite portas". Et Iesus dicit rykmum
praedictum. Tunc Satanas dicit "Quis est iste" etc. et dicit rykmum
/ Anděl ať po druhé zpívá "Tollite portas". A Ježíš pronese uvedeně
verše. Pak Satan řekne "Quis est iste" etc. a pronese verše:

I kto jest tak horlivý
a tak velmi nestrašlivý,
ač toliko se nás nebojí,
ale k tomu se velmi strojí
naše panství potlačiti
a duší nás chce zbaviti?

Angelus tertia vice cantet "Tollite portas" etc. cum rykmo praedicto.
Tunc Luciper dicit "Quis est iste rex gloriae" cum rykmo etc. /
Anděl po třetí zpívá "Tollite portas" atd. s výše uvedenými verši.
Tu Luciper praví "Quis est iste rex gloriae" s verši:

Ba vyzří ty, Vrbata,
anebo ty, Hoďata,
anebo ty, Astarota,
anebo ty, Košata,
kto tak silně tluče na má vrata!

Tunc Belzebub ad Luciperum dicit / Nato řekne Belzebub
Luciperovi:

Vstaň zhuoru, mistře Lucipeře,
kto si na naše vrata péře,
nevstaneš-li velmi rychle,
duojdem s ním krychle.

Tunc Iesus dicit ad demones / Tu Ježíš praví k d'áblům:

Ját sem, ďáble, tvorčec svatý,
jenž tobě duše vezmu, proklatý.
Náhle otevři chvátati,
nechciť tuto déle státi.

Et sic apperiat infernum et animae canunt "Advenisti desiderabilis".
Et tunc una vel duae dicunt rykmum / A tu ať se otevře peklo a duše
zpívají "Advenisti desiderabilis". A potom jedna nebo dvě říkají
verše:

Vítaj, nebeská světlosti,
vítaj, božská pravdo i múdrosti,
vítaj, boží pokolení,
všech nemocných uzdravení!
Ty si z nebe duolónv stúpil
a svú drahú krví ny vykúpil,
tebe sme čakali plačice,
tvému se přěští radujícíe.
Uhas, tvorče, muky klaté,
vyved' duše v pekle jaté,
bychom s tebu kralovali,
na tě zřice radost měli.

Iesus ad animas dicit / Ježíš praví k dušm:
Vynděte ven, duše svaté,
jenž ste byly dávno jaté,
já vás dnes zbavuji muky i núze,
nebudete již nikdy v túze.
Já sem pro vy s nebe stúpil
a vás sem svú krví vykúpil.

Iesus dicit Adae / Ježíš praví k Adamovi:
Dáš, Adame, svú ruku,
ať tě vyvedu z pekelného hluku
i se všemi dušičkami!
Již ďáblu více nedámy
nikdy panovati,
ale budete se radovati
a se mnú věčně kralovati.

Adam ad Iesum / Adam k Ježíšovi:
Vítaj, tvorče milostivý,
svrchního Boha synu živý,
já sem tobě zavinil,
proto sem v mukách mnoho byl.
Buď tobě dnes chvála věčná, Bože,
již nás všech túha mine.

Anima communis / Obyčejná duše:
Vítaj, milý nebeský králi,
já tvú milost se všemi chváli.

Což byl Adam otec ztratil,
tos nám, tvorče, ovšem vrátil.
Eva pro lakomství svoje
zbavila nás rajského pokoje,
ale tys nám opět dal,
jenžs za ny na kříži stál.
Blaze jim, kto se tobě těší,
v tom království býti musí.
Již jest nyní všecka pakost
a přijde jim všecka radost,
tu netřeba jiné dědiny míti,
jedno na tvé líce zřěti.

Anima Evae dicit / Duše Evy praví:
Já sem Eva, prvnie máti,
tvého sem se kázaní nechtěla báti,
že sem v ráji jablko shryzla,
proto sem v pekle byla,
ale jižs mi, Bože, odpustil,
žes mě svú svatú krví vykúpil.

Angelus ad latronem / Anděl k lotrovi:
I kto si ty s tím znamením,
já se tobě velmi divím.

Latro respondet / Lotr odpoví:
Já sem lotr křížovaný,
pro své činy s Kristem umučený
na pravici syna božieho,
i přijal sem vieru jeho,
že je on pravý spasitel
a všech hříšných vykupitel;
i prosil sem smilování,
an mi jest dal to znamení:
Vezma kříž, diž před ráj,
anjelóm to znamení daj
a řka: Ježíš mě jest poslal,
aby mě pustili v ráj, prikázal,
v rajské bydlo bez meškáníe,
tu, kdež věčné kralováníe.

Iesus ad angelum dicit / Ježíš praví k andělovi:
Michale, veď do ráje tyto duše,
dajž jim bydlo, jakžto na ně slušé,
tuť mě čekati budú,
až k nim třetí den přijdu.

Angelus ducat animas et cantet "Salve festa dies". Deinde Iesus
recedat. Deinde fiat sermo. Amen. / Anděl ať vyvede duše a zpívá
"Salve festa dies". Potom ať odstoupí Ježíš. Pak ať je kázání. Amen.

SVĚT A DIVADLO '97

V ŠESTI ČÍSLECH OSMÉHO
ROČNÍKU ČASOPISU
MIMO JINÉ VYJDE:

- na pokračování: **INDIVIDUALISMUS NAŠÍ DOBY** (eseje ve výběru a překladu Miroslava Petříčka)
- **BOHUSLAV BLAŽEK** o neurčitosti
- **LEVICE A PRAVICE / HAPPY END / ČESKÁ OTÁZKA / STÁT A DIVADLO**
- **DIVADLO '96...** a nové inscenace režisérů **CASTORFA, GENTYHO, LUPY, PITÍNSKÉHO**
- **BECKETT / ČECHOV / ARTAUD**
- **CENY ALFRÉDA RADOKA A SAD** – ceny roku
- o významných osobnostech, divadlech a dramatu v **ČECHÁCH, na SLOVENSKU, v NĚMECKU, ve FRANCII, v ANGLII, v RUSKU, v RAKOUSKU...**
- **O ČINOHŘE, OPEŘE, TANCI, MUZIKÁLU, LOUČKOVÉM DIVADLE + „NOVÉM CÍRKUSE“...**
- **MARGUERITE DURAS, VLADIMIR SOROKIN, WOODY ALLEN, INGMAR BERGMAN, GEORG TABORI** ...první vydání her

CENA JEDNOHO ČÍSLA JE 50,- Kč (60,- Sk)

ROČNÍ PŘEDPLATNÉ je zvýhodněno částkou 180,- Kč (210,- Sk)

!!!!!!Časopis si můžete objednat na **NOVÉ adrese redakce!!!!!!**
SVĚT A DIVADLO, Divadelní ústav, Celetná 17, 110 00 PRAHA 1
nebo předplatné přímo zaplatit na českém účtu:
KOMERČNÍ BANKA PRAHA, č.ú.35-61031-011/0100,
ident.č.408174

či na slovenském účtu:

SLOVENSKÁ ŠTÁTNA SPORITEL'NA BRATISLAVA,
č.ú. 1031626-019/0900, špec.symbol 6094243

Na přední straně obálky portrét knížete Jana Kristiána z Eggenbergu (1641–1710) a Johann Valentin Petzold v kostýmu Kiliana Brustflecka (1699). Na zadní straně obálky fotografie z inscenace brněnského Ochotnického kroužku Abrahámus patriarcha (foto J. Rambousek).

DIVADELNÍ REVUE

Ročník VIII, 1997

Vydává Divadelní ústav v Praze v nakladatelství PRIMUS,

Věžeňská 7, 110 00 Praha 1.

Adresa redakce: Divadelní revue, Divadelní ústav,

Celetná 17, 110 00 Praha 1

Sazba Dana Kratochvílová

Vytiskla Tiskárna JDS, U pekáren 1, Praha 10.

Vychází 4x ročně. Cena jednoho čísla 38 Kč,

pro předplatitele 33 Kč.

Toto číslo vyšlo v červnu 1997.

Distributor firma JI-PE, Burdova 1227, 198 00 Praha 9

Objednávky na adresu redakce

Podávání novinových zásilek povoleno

Ředitelstvím poštovní přepravy Praha

č.j. 3188/94 ze dne 21. 12. 1994

© PRIMUS, nakladatelství a vydavatelství, 1997